

Nr 227.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående åtgärder för färdigställande av vissa påbörjade arbeten för telegrafverkets samt statens järnvägars och vattenfallsverks räkning för bekämpande av arbetslösheten; given Stockholms slott den 16 maj 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Sven Lübeck.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 maj 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Lübeck:

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (proposition nr 158) anvisade 1921 års riksdag på tilläggsstat för år 1921 ett reservationsanslag av 9,000,000 kronor, att utgå av lånemedel och att enligt Kungl. Maj:ts bestämmande användas för sådana arbeten vid telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, vilka kunde påkallas för bekämpande av arbetslösheten. Därefter medgav 1922 års riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning (proposition nr 12), att då ännu odisponerade delar av de till uppförande av bostadshus för tjänstemän vid postverket, telegrafverket samt statens järnvägar och vattenfallsverk å riksstaten

Bihang till riksdagens prot. 1924. 1 saml. 188 häft. (Nr 227.)

för år 1921 och å tilläggsstaten för år 1920 anvisade reservationsanslag om tillhoppa 17,500,000 kronor finge — med undantag av ett belopp av högst 820,000 kronor, som beräknades åtgå för anordnande av bostadshus för post- och telegrafverkens personal i Göteborg och för postverkets personal i Malmö — enligt Kungl. Maj:ts bestämmande användas för sådana arbeten för telegrafverkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks räkning, vilka kunde påkallas för bekämpande av arbetslösheten. Vidare anvisade riksdagen för sistnämnda ändamål på tilläggsstat för år 1922, att utgå av lånemedel, ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor. Ytterligare medgav riksdagen, att av de för bekämpande av arbetslösheten på tilläggsstat för år 1922, att utgå av andra statsinkomster än lånemedel, anvisade reservationsanslagen om tillhoppa 85,000,000 kronor finge till statsbeställningar och kristidsarbeten genom kommunikationsverken enligt av riksdagen närmare angivna villkor användas ett belopp av 10,000,000 kronor. Slutligen har 1923 års riksdag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning i ämnet, för sådana arbeten för telegrafverkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks räkning, vilka kunde påkallas för bekämpande av arbetslösheten, för budgetåret 1923—1924 anvisat ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor att utgå av lånemedel.

I enlighet med av statsmakterna bestämda grunder för ifrågavarande anslags användning hava vid här avsedda arbeten vid kommunikationsverken, vilka haft karaktären av nödhjälpsarbeten, liksom vid övriga sådana arbeten i regel plägat ske, tillämpats lägre arbetslöner än de i allmänhet vid verkens byggnader gällande.

I förenämnda proposition, nr 12, till 1922 års riksdag samt i statsverkspropositionerna till 1923 års riksdag (utgifter för kapitalökning sid. 101—102) och till 1924 års riksdag (utgifter för kapitalökning sid. 89) har redogjorts för intill 1923 års utgång gjorda dispositioner av ovanberörda anslag å 9,000,000 kronor, 5,000,000 kronor, 10,000,000 kronor och 2,000,000 kronor ävensom av ovannämnda för nödhjälpsarbeten disponibla delar av bostadsanslagen — uppgående till omkring 6,652,600 kronor — och meddelades i sistnämnda proposition, att vid 1924 års ingång reservationer förefunnes å anslaget till statsbeställningar m. m. genom kommunikationsverken till belopp av 17,400 kronor och å kapitalökningsanslagen till belopp av omkring 4,838,600 kronor.

Av berörda efter sistnämnda tidpunkt tillgängliga anslagsmedel hava dels ovannämnda reservation å 17,400 kronor genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 februari 1924, jämte andra medel, ställts till järnvägsstyrelsens förfogande för täckande av merkostnad för tillverkning av järnvägsvagnar å flottans varv i Karlskrona, dels ock ett belopp av 800,000 kronor från förenämnda för budgetåret 1923—1924 beviljade anslag av 2,000,000 kronor genom Kungl. Maj:ts beslut den 14 mars 1924 anvisats till vattenfallsstyrelsen för fortsättande av arbetena med Södertälje kanals ombyggnad jämte upprensning av Linasund och Brandalssund.

Anslaget till statsbeställningar m. m. genom kommunikationsverken är alltså numera i sin helhet disponerat, medan å kapitalökningsanslagen för närvarande finnes en reservation av omkring 4,038,600 kronor.

I skrivelser av respektive den 16 och den 12 april 1924 hava järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen gjort framställning i fråga om färdigställande av vissa vid nämnda verk igångsatta nödhjälpsarbeten.

Järnvägsstyrelsen anför, att av de belopp om sammanlagt 3,990,000 kronor, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 26 augusti, den 2 och den 22 december 1921 samt den 7 juli och den 15 december 1922 anvisats från anslagsmedel för nödhjälpsarbeten m. m. vid kommunikationsverken till utförande av vissa arbeten vid statens trafikerade järnvägar, beräknades omkring 3,290,000 kronor vid utgången av april månad 1924 vara förbrukade för avsedda ändamål. Då numera arbetstillgången inom landet väsentligt förbättrats, hade styrelsen gått i författning om att under nämnda månad helt avveckla alla nödhjälpsarbeten vid de trafikerade statsbanorna. Emellertid vore det önskvärt och ur verkets synpunkt fördelaktigt att få slutföra vissa av de arbeten, som vid nödhjälpsverksamhetens avveckling icke hunnit färdigställas. Berörda arbeten vore nämligen dels sådana, där särskilda överenskommelser med utomstående rörande arbetenas utförande föreläge, dels sådana, där den för arbetena erforderliga materielen redan upphandlats, och dels vissa arbeten, vilkas fullbordande betingades av behovet att numera taga respektive anläggningar i bruk för driften. Kostnaderna för färdigställandet av dessa arbeten med tillämpande av normala arbetslöner beräknades till sammanlagt 424,000 kronor. Styrelsen hemställer därför om utverkande av riksdagens medgivande, att av förenämnda belopp, 3,990,000 kronor, finge, utöver redan förbrukade 3,290,000 kronor, disponeras ett belopp av 424,000 kronor för slutförande av nyssnämnda för arbetslöshetens bekämpande igångsatta arbeten.

Järnvägsstyrelsen.

Arbetslöshetskommissionen har i utlåtande den 28 april 1924 tillstyrkt bifall till järnvägsstyrelsens framställning.

Statens arbetslöshetskommission.

Vattenfallsstyrelsen erinrar, att sedan styrelsen i skrivelse den 11 oktober 1923 äskat ett belopp av 2,100,000 kronor av nödhjälpsmedel för fullbordande av arbetena med Södertälje kanals ombyggnad jämte upprensning av Linsund och Brandalssund, Kungl. Maj:t genom beslut den 30 november 1923 och den 14 mars 1924 av anslagen till nödhjälpsarbeten vid kommunikationsverken för ändamålet anvisat tillhoppa 1,300,000 kronor. Då, enligt vad styrelsen förspott, arbetslöshetskommissionen komme att avsluta sin verksamhet sommaren 1924, syntes det ovisst, huruvida nödhjälpsmedel därefter kunde få disponeras för nu ifrågavarande arbeten. Om så icke finge ske, syntes det nödvändigt att genom anvisande av anslag i annan ordning sörja för arbetenas färdigställande, vilket beräknades kunna ske under hösten 1924. Styrelsen hemställer därför, att för ändamålet erforderligt återstående belopp, 800,000 kronor, måtte av innevarande års riksdag anvisas såsom anslag för kapitalökning å tilläggsstat för budgetåret 1923—1924.

Vattenfallsstyrelsen.

Statens
arbetslöshets-
kommission.

I utlåtande häröver den 28 april 1924 anför arbetslöshetskommissionen: Kommissionen delade vattenfallsstyrelsens åsikt, att ifrågavarande arbeten vid Södertälje borde såvitt möjligt bringas till avslutning. Vid sitt övervägande av spörsmålet om lämpligaste sättet för finansieringen utav arbetena i fråga hade kommissionen kommit till den uppfattningen, att de för arbetslöshetens bekämpande bland kommunikationsverkens personal anvisade medlen borde kunna tagas i anspråk för ändamålet. Då arbetslöshetskommissionen räknade med sannolikheten av arbetsmarknadens fortsatta utveckling till det bättre under den närmaste framtiden, funne kommissionen det emellertid riktigast, att gällande bestämmelser för anslagens användning ändrades. Kommissionen ansåge sålunda, att de ännu odisponerade medlen av detta anslag borde frigöras från de vid anslaget hittills fästade villkoren rörande nödhjälpslöner o. d. Därest så skedde, borde hinder icke möta att kunna slutföra kvarvarande arbeten efter i princip samma linjer, som kommissionen förordat med avseende på färdigställandet av Norrlands statsarbetens ofullbordade företag.

Hänvisande till vad sålunda anförts föreslår kommissionen, att vattenfallsstyrelsens hemställan såtillvida bifalles, att Kungl. Maj:t föreslår innevarande års riksdag, att det belopp, som den 1 juni 1924 återstår oanvänt å beviljade anslag för arbetslöshetens bekämpande bland kommunikationsverkens personal, må kunna, efter beslut i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t, användas för färdigställande i öppna marknaden av sådana arbetsföretag, vilka blivit tidigare med anlitande av samma anslag igångsatta, men vilkas fullbordande ej medhunnits vid nyss angivna tidpunkt.

Departement-
schefen.

Beträffande de åtgärder, som vidtagits för slutförande av de arbetsföretag, som igångsatts med anlitande av medel från de allmänna arbetslöshetsanslagen, får jag erinra, att Kungl. Maj:t i proposition, nr 113, föreslagit innevarande års riksdag medgiva, att för färdigställande av vissa utav Norrlands statsarbeten påbörjade arbetsföretag må, i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över socialärenden den 14 mars 1924 förordade grunder, användas, intill ett belopp av 1,750,000 kronor, de av 1922 års riksdag för bekämpande av arbetslösheten beviljade reservationsanslagen; och har nämnda proposition av riksdagen bifallits. Vidare läser på socialdepartementets föredragning proposition komma att avlätas rörande liknande åtgärder beträffande Södra Sveriges statsarbetens verksamhetsområden.

Vad angår de nu gjorda framställningarna rörande vissa arbeten vid statens järnvägar och vattenfallsverk, vilka igångsatts såsom nödhjälpsarbeten med anlitande av för dylika arbeten vid kommunikationsverken anvisade anslag, synes det praktiskt och lämpligt för vinnande av det största möjliga gagn med de medel, som för arbetenas påbörjande anvisats, att samma arbeten jämväl efter nödhjälpsverksamhetens avveckling färdigställas. Jag vill därför tillstyrka verkens framställningar härutinnan. Beträffande frågan om beredande av medel till arbetenas färdigställande torde emellertid, på grund av det vid nödhjälpsanslagen fästade villkoret om lägre arbetslöner än de i öppna arbetsmarknaden gällande, hinder föreligga att anlita anslagen för de nu ifrågasatta arbetena, vid vilka gängse arbetslöner givetvis

skulle komma att tillämpas. Då under nu rådande förhållanden anvisande av nya kapitalökningsanslag i möjligaste mån bör undvikas, synes det mig lämpligast, att, på sätt föreslagits, riksdagens medgivande utverkas till att för ändamålet använda ännu ej förbrukade delar av ifrågavarande nödhjälpsanslag. I enlighet med vad arbetslöshetskommissionen föreslagit torde det ifrågasatta medgivandet från riksdagens sida lämpligen böra givas en mera generell innebörd, och får jag alltså föreslå, att ej förbrukade delar av de av riksdagen anvisade anslag till arbeten för telegrafverkets samt statens järnvägars och vattenfallsverks räkning för bekämpande av arbetslösheten samt till statsbeställningar och kristidsarbeten genom nämnda verk må, efter beslut i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t, användas för färdigställande av sådana arbetsföretag vid samma verk, som igångsatts med anlitande av nyssberörda anslag, men sedermera vid nödhjälpsarbetenas avveckling icke hunnit fullbordas. För den sålunda förordade användningen av ifrågavarande anslag torde redogörelse böra lämnas ett kommande års riksdag.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ej förbrukade delar av de av riksdagen anvisade anslagen till arbeten för telegrafverkets samt statens järnvägars och vattenfallsverks räkning för bekämpande av arbetslösheten samt till statsbeställningar och kristidsarbeten genom nämnda verk må, efter beslut i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t, användas för färdigställande av sådana arbetsföretag vid samma verk, som igångsatts med anlitande av nyssberörda anslag men sedermera vid nödhjälpsarbetenas avveckling icke hunnit fullbordas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.